

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 64.707.042 Національного університету цивільного захисту
України, доктору наук з державного управління, професору
Сергію МАЙСТРУ

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, доцента
Приліпка Сергія Михайловича
на дисертаційну роботу Форсюк Вікторії Олександрівни на тему
«Публічне регулювання екологічної безпеки України»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань
28 «Публічне управління та адміністрування»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність обраної теми дослідження. Сучасний екологічний стан на території України сформувався значною мірою під впливом довготривалих інерційних, негативних тенденцій, що виникнули в економіці з одного боку, і короткострокових суперечливих, слабкерованих імпульсів, що беруть початок з моменту реального проведення економічних реформ. У рамках першого процесу найбільш несприятливий вплив на екологічну ситуацію робить деформованість структури національної економіки : переважаюча роль і доля виробництв, ресурсодобувний сектор, технологічна відсталість, нерозвиненість інфраструктури та перенасиченість окремих територій токсичними виробництвами. Взаємовплив і переплетення названих процесів веде до блокування заходів, спрямованих на забезпечення стабілізації стану довкілля та його оздоровлення.

У результаті, згідно з експертними оцінками, більше 60% збитку від забруднення взагалі не компенсується, приблизно 30% відшкодовується винуватцями забруднення середовища, близько 10% - державою із засобів платників податків. Важливого значення в цих умовах набуває обґрунтування і методична розробка адекватних механізмів забезпечення екологічної безпеки господарської діяльності на основі Закону України "Про основні засади (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року", вивчення закономірностей створення економічного механізму системи екологічної безпеки і вироблення на цій основі рекомендацій з вдосконалення даного механізму.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи за темами «Розробка наукових основ державного управління у сфері безпеки ринку соціально-

економічних послуг України з точки зору цивільного захисту» (ДР № 0112U002587), що розробляються навчально-науково-виробничим центром Національного університету цивільного захисту України. Особистий внесок автора – запропоновано організаційні й економічні механізми забезпечення екологічної безпеки держави.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність. Теоретичною основою дослідження стали фундаментальні положення теорії публічного управління, дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків щодо проблем удосконалення публічного регулювання екологічної безпеки України, сучасні напрацювання вчених у галузі права, філософії, історії, політології, філології, соціології та ін.

Сформульовані автором наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації, логічні та послідовні. Сама дисертаційна робота є чітко структурованою, з логічним викладенням матеріалу та обґрунтованістю висновків. У роботі досягнуто поставлену мету, яка полягає в обґрунтуванні теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення публічного регулювання екологічної безпеки України.

Для досягнення поставленої мети й вирішення обумовлених нею завдань, забезпечення наукової обґрунтованості дослідження і його результатів було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, що ґрунтуються на сучасних наукових засадах державно-управлінської, економічної та споріднених із ними наук. В основу методології дослідження покладено системний підхід, методологічна специфіка якого визначається тим, що він орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкта і механізмів, які її забезпечують, виділення різноманітних типів зв'язків складного об'єкта і зведення їх в єдину теоретичну картину. Зокрема, для точнішого вимірювання й оцінювання процесів формування та взаємного впливу систем екологічної безпеки й розвитку державної політики України у сфері навколишнього середовища застосовано соціологічний метод. За допомогою гіпотетико-дедуктивного методу сформовано методологію дисертаційної роботи, що дозволило сформулювати гіпотезу дослідження, побудувати евристичні моделі публічного регулювання екологічної безпеки України. Метод структурно-функціонального аналізу став у нагоді при систематизації механізмів публічного регулювання екологічної безпеки України, а застосування порівняльних методів уможливило проведення комплексного аналізу їх стану; з використанням статистичного методу визначено реальний стан досліджуваного об'єкта, а прогностичного – складові функціонально-

цільової моделі публічного регулювання екологічної безпеки України. Теоретико-концептуальний метод визначив напрям дослідження, втілений в аналізі функцій, структури та параметрів об'єкта, і дав змогу запропонувати стратегічні напрями вдосконалення публічного регулювання екологічної безпеки України.

Інформаційну базу дисертаційного дослідження становили нормативно-правові акти, праці зарубіжних і вітчизняних учених, Інтернет-ресурси, статистична інформація Державного комітету статистики України та інших центральних органів виконавчої влади.

Достовірність, наукова новизна одержаних результатів. Достовірність результатів дисертаційної роботи базується на використанні сучасних прийомів і методів у проведенні наукового дослідження. До найбільш важливих результатів, що характеризують наукову новизну дослідження, належать такі:

Уперше обґрунтовано напрями удосконалення механізмів публічного регулювання екологічної безпеки на основі аналізу впливу природоохоронного чинника на процеси глобалізації усієї структури світової економіки і міжнародних економічних зв'язків, де відбуваються глибокі зміни, які полягають в збільшенні екологічної складової у світовій економіці, міжнародній торгівлі, інвестуванні, міграції робочої сили, науково-технічній співпраці і інформаційному обміні;

В дисертаційній роботі було удосконалено методичні аспекти формування публічного регулювання екологічної безпеки, які дозволили виявити нові економічні, політичні і культурні передумови для переходу до більш високого рівня управління питаннями охорони довкілля, розкрити можливості створення повноцінної екологічної організації, уповноваженою вирішувати ключові питання природоохоронного управління щодо посилення екологічної безпеки, та шляхи формування цілей і принципів публічного регулювання екологічною безпекою через систему екологічної інформації, яка має забезпечувати вирішення цілої низки завдань, а саме: переорієнтацію інвестиційної діяльності у бік рішення завдань довкілля, активізації екологічного інвестування на усіх рівнях - фірмовому, державному, міжнародному, підвищення ролі екологічних інновацій в здійсненні «зеленого» росту як однієї з головних ознак і чинників втілення природоохоронної стратегії.

В роботі набуло подальшого розвитку систематизація основних завдань формування публічного регулювання екологічної безпеки, яка передбачає застосування мотиваційної моделі поведінки людини через потреби відповідно до основних циклів управління, кардинальні зміни

загальнодержавної економічної політики у напрямі її екологізації, для забезпечення екологічної безпеки при вирішенні проблеми ефективного й результативного управління в умовах глобальної екологічної кризи і підходи до формування сучасного організаційно-економічного механізму забезпечення екологічної безпеки з включенням інструменту обов'язкового екологічного страхування і засобів кількісної оцінки ризику, що дозволяє визначити системи екологічної безпеки на території дії великих об'єктів-забрудників природного середовища, та представити алгоритм ухвалення управлінських рішень на відповідних рівнях управління.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в 9 наукових працях, у тому числі – 5 статтях в наукових фахових виданнях, із них 1 стаття – в зарубіжному виданні, 4 – тез конференцій. Загальний обсяг публікацій автора за темою дослідження – 3, 35 др.арк.

Аналіз публікацій свідчить про достатню повноту висвітлення результатів дисертаційного дослідження та географію оприлюднення. Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідають вимогам щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим. Дисертація оформлена відповідно до чинних вимог. Робота написана науковим стилем, у тексті є необхідні посилання на джерела, що цитуються. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків за розділами, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел налічує 308 найменувань.

Практичне значення одержаних автором результатів Основні положення й висновки дисертації можуть використовуватися фахівцями під час написання підручників і навчальних посібників, створення навчально-методичної літератури; в роботі органів державної влади та у процесі формування сучасних засад публічного регулювання екологічної безпеки України.

Теоретичні пропозиції, окреслені в дисертаційному дослідженні, використано в роботі Черкаської районної ради (довідка про впровадження №50/01-13 від 02.08.2023 р), та Департаменту цивільного захисту Харківської військової адміністрації (Довідка про впровадження №001/057-45, від 30.06.2022 р)

Пропозиції автора стосовно удосконалення механізмів публічного регулювання екологічної безпеки і використовуються в освітній діяльності Національного університету цивільного захисту України (Акт впровадження №15, від 16.02.2023 р)

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. У цілому, надаючи позитивну оцінку дисертаційному дослідженню Форсюк Вікторії Олександрівни, слід вказати на окремі дискусійні положення дисертації та висловити такі зауваження:

1. У параграфі 1.2 на с. 40-57 дисертаційного дослідження автором підкреслюється необхідність більш ретельного вивчення в дослідженні екологічної безпеки комплексної державно-управлінської категорії, але, на наш погляд, у процесі аналізу саме комплексного підходу автору не завжди вистачає.

2. Аналізуючи проблеми екологічної безпеки автор вказує на необхідність більш ґрунтовного вивчення цієї проблематики в контексті досліджуваної теми. Але з тексту роботи не зовсім зрозуміло, що автор вкладає в політику державних пріоритетів у системі екологічної безпеки.

3. В дисертаційній роботі замало статистичних даних та схематичних зображень стосовно викладеного матеріалу.

4. У роботі автором розроблено цілісну систему впливу організації забезпечення екологічної безпеки населення і захисту критично важливих об'єктів та управління нею. На наш погляд, ця система має спиратися на групу факторів, вплив яких на організацію даної системи визначається їх значимістю, довгостроковістю, а також об'єктивними й суб'єктивними факторами. Однак, ці фактори не знайшли відображення у роботі у повній мірі.

5. В дисертації автор достатньо ґрунтовно аналізує досвід зарубіжних країн з організації системи екологічної безпеки, але, не виділив даний аналіз в окремий підрозділ. Також дисертант не завжди вказує, що саме з цього досвіду можна б було імплементувати у державно-управлінську практику в Україні.

Висловлені зауваження не зменшують загальної позитивної оцінки рівня виконання дисертаційної роботи, її теоретичної цінності та практичної значущості.

Загальний висновок по дисертаційній роботі. Дисертаційна робота Форсюк Вікторії Олександрівни «Публічне регулювання екологічної безпеки України» є завершеним науковим дослідженням, виконаним самостійно автором на актуальну тему. Робота містить теоретичні розробки та практичні пропозиції, спрямовані на удосконалення публічного регулювання екологічної безпеки України.

Робота повністю відповідає вимогам, що ставляться до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», а саме: вона виконана на актуальну тему, сформульовані в ній наукові положення, висновки та рекомендації є

обґрунтованими, достовірними, містять наукову новизну та мають практичну значущість.

Виходячи з вищевикладеного вважаю, що дисертаційна робота Форсюк Вікторії Олександрівни «Публічне регулювання екологічної безпеки України» відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 року № 44, а її автор, Форсюк Вікторія Олександрівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

доктор наук державного управління,
доцент, в.о. завідувача кафедри
публічного управління, менеджменту
інноваційної діяльності та дорадництва
Навчально-наукового інституту
неперервної освіти і туризму
Національного університету біоресурсів і
природокористування України

Сергій ПРИЛПКО

